

ГЕНРИК СЕНКЕВИЧ

SE KOLMAS

Генрик Сенкевич

Se kolmas

«Public Domain»

Сенкевич Г.

Se kolmas / Г. Сенкевич — «Public Domain»,

Содержание

I	5
II	11
Конец ознакомительного фрагмента.	14

Henryk Sienkiewicz

Se kolmas: Humoristinen kertomus taiteilijaelämästä

I

Työhuone, jossa minä Swiateckin kanssa asuin ja maalailin, oli maksamatta, ensiksikin, koska meillä molemmilla oli yhteensä vain noin viisi ruplaa rahaa ja toiseksi, koska huonevuokran maksaminen oli meistä todellakin vastenmielistä.

Meitä maalaajoina sanotaan tuhlareiksi, ja minä puolestani ennemmin juon rahani kuin maksan isännälle vuokran.

Mitä meidän isäntäämme tulee, ei hän ollut mikään paha mies, ja me kyllä keksimme keinoja hänen varalleen.

Kun hän tavallisesti aamulla varhain tuli muistuttamaan vuokranmaksusta, nousi Swiatecki, joka nukkui permannolla oljilla täytetyllä aluspatjalla, peitteenä turkkilainen esirippu, jota me käytimme muotokuvissa taustana, ja lausui haudantakaisella äänellä:

– Hyvä, että saan tavata teidät, sillä näin juuri unta, että olitte kuollut.

Isäntä, joka oli taikauskoinen ja pelkäsi kuolemaa, hämmästyi kovasti. Mutta Swiatecki heittäytyi selälleen olkipatjalle, ojensi jalkansa, laski kätensä ristiin rinnalle ja jatkoi:

– Tuollaisena juuri kuin nytkin näin teidät: teillä oli hansikkaat ja kiiltonahkasaappaat; muuten ette ollut paljoakaan muuttunut.

Silloin lisäsin minä puolestani:

– Toisinaan eivät sellaiset unet toteudu.

Sana "toisinaan" näytti tekevän isännän vielä epätoivoisemmaksi. Juttu päättyi siihen, että hän suuttui, paiskasi oven perässään kiinni ja meni kiroten ja meluten portaita alas. Mutta tuo kunnon mies ei kuitenkaan lähettänyt ryöstömiestä kimppuumme.

Eikä olisi meillä paljoa takavarikkoon otettavaa ollutkaan. Näyttipä isäntä myöskin harkinneen, että jos hän vuokraa työhuoneemme ja sen vieressä olevan pienen keittiön toisille taiteilijoille, niin käy samoin kuin nytkin, jollei vieläkin huonommin.

Tämä keinomme menetti kuitenkin jonkun ajan kuluessa tehonsa, sillä isäntä tottui kuolemanajatukseen. Silloin Swiatecki alkoi valmistaa kolmea maalausta Würtzin tapaan, nimittäin "Kuolemaa", "Hautausta" ja "Valekuolleista heräämistä". Meidän isäntämme tuli tietysti esiintyä kaikissa kolmessa taulussa.

Sellaiset vainajataulut olivat Swiateckin erikoisala, ja omien sanainsa mukaan hän maalasi "suuria, keskikokoisia ja pieniä raatoja". Sentähden ei kukaan ymmärrä eikä osta hänen taulujaan, vaikka ne ovat taidolla tehtyjä. Aivan äskettäin hän lähetti Parisin "salonkiin" kaksi suurta raatoa, ja minäkin lähetin sinne oman tauluni nimeltä "Juutalaisia Weichselin varrella", joka "salongin" luettelossa näkyy kastetun uuteen nimeen: "Juutalaisia Babylonin virtojen varrella". Kärsimättöminä me odotimme juryn päätöstä.

Swiatecki hoki jo edeltäpäin, että kaikki päättyy peräti hullusti, että jury on kokoonpantunut pelkistä idiooteista, ja jollei asian laita ole se, niin olen minä idiootti tai hän on idiootti tai meidän taulumme ovat idioottimaisia, ja niitten palkitseminen olisi idiotismin huippu!

Kuinka tuo apina katkeroitti minun elämäni niinä kahtena vuonna, jonka ajan me asuimme yhdessä, sitä ei saata kertoakaan. Swiateckin suurin kunnianhimo oli saada olla moraalinen "suuri raato". Muun muassa oli hän olevinaan juoppo, mikä ei todellisuudessa ollut. Hän kulauttaa pari

ryyppyä ja katsoo, huomaammeko me sitä, ja jollei ole meistä varma, niin töykkää kyynärpäällään jotakuta joukostamme, luo meihin syvän katseen ja kysyy haudantakaisella äänellä:

– Eikö totta, minä olen vajonnut jo kovin syvälle?

Me vastaamme siihen, että hän on hupsu. Samassa hän raivostuu, sillä ei mikään saata suututtaa häntä enemmän kuin hänen siveellisen perikatonsa epäileminen. Hän on muuten kovin hyvänahkainen mies.

Kerran me eksyimme Salzkammergutin vuorille lähellä Zell am See'ta.

Kun yö yllätti ja saattoi pimeässä helposti taittaa niskansa, virkkoi

Swiatecki minulle:

– Kuulehan, Wladek, sinä olet lahjakkaampi minua ja olisi siis suurempi vahinko menettää sinut. Minä lähdän kulkemaan edellä... Jos minä putoan alas, niin jäät sinä paikallasi istumaan aamuun saakka. Kyllä sinä aamulla sitten keinon keksit...

– Et sinä saa kulkea etumaisena, – vastasin, vaan minä, koska minä näen paremmin!

Swiatecki siihen:

– Jollen minä tänään taita niskaani, niin hautaan minä kerran kuitenkin kaadun... minusta on kaikki yhdentekevää.

Alamme kiistellä,

Sillaikaa tulee pilkkosen pimeä.

Vihdoin ja viimein me päätämme arpoa. Se tapahtuukin.

Swiatecki vetää arpasolmun ja lähtee kulkemaan edellä.

Me liikumme pitkin vuoren harjannetta, joka aluksi on tarpeen leveä, vaan vähitellen muuttuu yhä kapeammaksi. Mikäli saatamme erottaa, on sekä oikealla että vasemmalla syvä kuilu.

Harjanne muuttuu vielä kapeammaksi ja, mikä vielä pahempi, rapautuneesta kallioista irtaantuu lohkareita meidän jalkaimme alla...

– Minä alan ryömiä, sillä muuten ei käy enää päinsä!.. sanoo

Swiatecki.

Toisin ei todella saattanutkaan kulkea. Me lähdemme liikkumaan nelin kontin eteenpäin kuin kaksi simpanssia.

Mutta pian tulemme huomaamaan, ettei sekään enää auta, sillä harjanne ei ole enää hevosen selkää leveämpi. Swiatecki käy kahareisin istumaan, minä hänen jälkeensä, ja kohottautuessamme käten varassa hiukan ylös työnnyimme kerrallaan kappaleen matkaa eteenpäin suureksi vahingoksi vaatteillemme.

Jonkun ajan kuluttua kuulen Swiateckin äänen:

– Wladek?

– Mitä?

– Harjanne päättyy.

– Entä edempänä?

– Tyhjää... kaiketi syvä rotko.

– Ota kivi ja viskaa se, niin saamme kuulla, syvällekö putoaa.

Kuulen, kuinka Swiatecki haparoi pimeässä kaksin käsin rapautunutta kallion kylkeä ja sanoo senjälkeen:

– Minä viskaan... kuule nyt!

Me kuuntelemme kumpikin korvat hörössä...

Aivan hiljaista!

– Kuulitko mitään?

– En!

– Tämäpä kaunista! Siellä täytyy olla ainakin sata sylvä syvää.

– Viskaapas vielä kerta.

Swiatecki kiskoo irti vielä suuremman kiven ja viskaa.

Ei ääntäkään.

– Eihän siellä taida pohjaa ollakaan! – arvelee Swiatecki.

– Ikävä juttu! Täytyy istua tässä aamuun saakka.

Ja me jäämme istumaan. Swiatecki heittää vielä muutamia kiviä. Kaikki turhaan. Kuluu tunti, toinen, silloin kuulen Swiateckin äänen:

– Wladek, älä vaan nuku... Eikö sinulla ole paperossia?

Minulla on kyllä paperosseja, mutta tulitikkuja ei ole kummallakaan.

Voi surkeutta!

Kello saattaa käydä yhtä... ehkei vielä sitäkään.

Alkaa sataa tihuuttaa. Ympärillä on pilkkosen pimeä. Minulle selviää, että meillä, asuessamme muitten ihmisten kanssa joko kaupungissa tai maalla, ei ole käsitystäkään siitä, mitä on rauha ja hiljaisuus. Sillä se hiljaisuus, joka meidät nyt ympäröi, se oikein jymisee korvissamme.

Saatanpa kuulla, kuinka veri virtaa suonissani ja sydämeni tykyttää aivan kuuluvasti.

Alussa huvittaa tilamme minua. Ratsastaa keskellä sydänyötä kallion kielekkeellä kuten hevosen selässä ja aivan pohjattoman syvyyden partaalla, sitä ei voi sattua kovaonnismunkaan ihmisen osalle.

Mutta pian tulee kylmä ja sitäpaitsi alkaa Swiatecki purkaa mielestään syviä synkkiä mietteitään:

– Mitä on elämä? Elämä on oikeastaan roskaa. Puhutaan taiteesta... Viekööt minut ja koko taiteen samalla... Pelkkää luonnon apinoimista ja sitäpaitsi pahanilkisyyttä... Minä olen sentään kaksi kertaa nähnyt "salongin". Sinne lähetettiin silloin niin paljon tauluja, että kaikesta siitä maalauskaasta olisi voinut valmistaa säkkeitä koko maailman juutalaisille. Ja mitä se oikeastaan oli? Rihkamakauppiaitten maun tavoittelemista ja, mikäli mahdollista, kukkaron ja vatsan täyttämistä. Taiteen anarkiaa, ei mitään muuta! Jos siellä olisi ollut todellista taidetta, niin se varmaan olisi saanut halvauksen, mutta todellista taidetta ei ole maailmassa olemassakaan... on ainoastaan luonto. Ehkä on luontokin roskaa... Paras olisi hypätä tästä alas... ja siinä sen lorun loppu. Olisin sen jo tehnytkin, jos olisi minulla ensin tuikku murheeseen, mutta koska ei minulla sitä ole, niin jääköön tekemättä, sillä olenhan vannonut, etten selvänä päiviäni päätä.

Minä olin tällaiseen Swiateckin sanantulvaan tottunut, mutta tässä hiljaisuudessa ja hämmennyksessä, kylmässä ja pimeässä, syvän rotkon partaalla, tekivät hänen sanansa minuun synkän vaikutuksen. Kaikeksi onneksi hän sai pian mielensä kevennetyksi ja herkesi vaikenemaan. Heitti vielä muutaman kiven ja virkkoi: "Ei ääntäkään." Ja sen jälkeen me istuimme siinä noin kolmisen tuntia sanaakaan sanomatta.

Minusta tuntui, että aamun jo pitäisi ruveta sarastamaan, kun me yhtäkkiä kuulin yläpuolella räkkymistä ja siipien suhinaa.

Oli vielä pimeä enkä minä voinut erottaa mitään, mutta olin varma siitä, että ne olivat kotkia, jotka lentelivät syvyyden päällä. Niitten räkkynä tuntui pimeydessä voimakkaalta ja kammottavalta. Minua ihmetytti kun kuulin niin paljon niitä räkkäyviä ääniä, ikäänkuin olisi koko lauma kotkia yläpuolellamme lennellyt. Joka tapauksessa se tiesi aamun lähenemistä.

Jonkun ajan kuluttua saatoin erottaa käteni, joilla nojasin kalliota vasten. Sitten hämötti mustana varjokuvana edessäni Swiateckin hartiat vähän vaaleampaa taustaa vasten. Tämä tausta valkeni valkenemistaan. Ihana, hopeanhohteinen hämärä leviää yli kallion, Swiateckin hartiain ja tunkeutuu yhä voimakkaammin pimeyden läpi. Oli kuin hopeinen virta olisi vuotanut yli kaiken ja tämä virta tulvi esiin pimeyden läpi, sekaantui siihen muuttaen sen mustasta harmaaksi, harmaasta helmiväriseksi. Ilmassa oli samalla jotakin kovaa ja kosteata; ei ainoastaan kallio, vaan ilmakein oli oikein märkää.

Valkenee valkenemistaan.

Minä tarkastelen ilman valaistusta koettaen painaa mieleeni erilaiset värivivahdukset, kun Swiateckin huuto minut yhtäkkiä keskeyttää:

- Piru vieköön, millaisia idiootteja!
Ja hänen selkänsä katoaa näkyvistäni.
– Swiatecki! Mitä teet? – huudan minä.
– Älä kilju! Katso tänne!

Minä kumarrun eteenpäin, katson – ja mitä näenkään? Istun kallion kielekkeellä, joka loivasti laskeutuu puolitoista kyynärää matalampana olevaan niittyyn.

Kivet ovat kuulumattomasti pudonneet pehmeään sammaleeseen. Niitty on hyvin tasainen. Kauempana tiellä on joukko variksia, joita olin pitänyt kotkina. Meidän olisi vain pitänyt antaa jalkojen luisua alas kallion kielekkeeltä päästäksemme mitä mukavimmin lähtemään kotiin. Sen sijaan olemme koko pitkän yön istuneet kalliolla, että hampaat ovat kylmästä kalisseet.

En tiedä miksi juuri nyt, kun Swiateckin kanssa odotimme isäntää luoksemme, tämä puolitoista vuotta sitten sattunut tapaus muistui mieleeni niin selvästi kuin olisi se ollut eilispäiväinen.

Mutta tämä muisto antoi minulle rohkeutta, ja minä sanoin Swiateckille:

– Muistatko, Antek, kuinka me silloin luulimme istuvamme syvänteen reunalla, ja tie olikin tasainen edessämme. Niin saattaa olla nytkin. Tällä hetkellä olemme köyhät kuin kirkon rotat, isäntä tahtoo ajaa meidät pois työhuoneestamme, mutta kaikki saattaa muuttua. Miksei meille voisi tie kunniaan ja kultaan aueta?..

Swiatecki istui juuri olkisella vuoteellaan vetäen saapasta jalkaansa ja samalla mutisten, että elämä on yhtämittaista saappaan vetämistä jalkaan aamulla ja jalasta illalla ja että ainoastaan se on järkevä, joka uskaltaa hirttää itsensä. Jos hän, Swiatecki, on jättänyt sen tähän päivään saakka tekemättä, johtuu se siitä yksinkertaisesta syystä, että hän on suuri hölmö ja pelkuri.

Minun optimistiset sanani keskeyttivät hänen mietiskelynsä, ja hän tähtäsi minuun kalamaisten silmäinsä katseen sanoen:

– Sinulla on todellakin syytä olla iloinen. Eilen karkotti Suslowski sinut talostaan ja tyttärensä sydäimestä ja tänään viskaa isäntä sinut työhuoneestasi pellolle.

Swiatecki puhui, valitettavasti, totta.

Vielä kolme päivää sitten olin minä Kazia Suslowskan sulhanen, mutta varhain tiistain aamuna – niin, juuri tiistaina – sain minä tällaisen kirjeen hänen isältään:

'Hyvä herra!

Ottaen huomioon vanhempainsa mielipiteen, suostuu tyttäreemme purkamaan siteen, joka tulisi olemaan hänelle onnettomuudeksi. Olisihan hänellä vatedeskin ollut turvapaikka äitinsä helmassa ja isänsä katon alla, mutta meistä, hänen vanhemmistaan, on paras välttää moista mahdollisuutta. Ei ainoastaan teidän taloudellinen asemanne, vaan jo teidän kevytmielinen luonteennekin, jota kaikesta huolimatta ette ole onnistunut peittämään, saattaa meidät ja meidän tyttäreemme antamaan teille sananne takaisin ja katkaisemaan kaikki suhteemme teihin, mikä muuten ei estä meitä osottamasta teille edelleenkin hyväntahtoisuuttamme.

Kunnioituksella

Heliodor Suslowski

Rahatoimikamarin päällikkö.'

Niin kuului kirje...

Ettei minun taloudellinen asemani saisi koiraakaan nuolemaan suutaan, se on minun puolittain myönnettävä, mutta mitä sillä pateettisella marakatilla on tekemistä minun luonteeni kanssa, sitä en ymmärrä.

Kazian pää muistuttaa direktoriajan tyyppiä, ja hänelle sopisi ihmeen hyvin, jos hän kampaishi tukkansa silloisen eikä nykyisen muodin mukaan. Olen kyllä koettanut saada häntä tekemään niin, mutta turhaan, sillä hän ei ymmärrä sellaisia asioita. Sen sijaan on hänen ihonsa väri niin lämmin kuin olisi sen itse Fortuni maalannut.

Juuri sentähden minä rakastin Kaziaa sydämeni pohjasta ja sen päivän, jona sain Suslowskin kirjeen, minä kuljin kuin pyörreksissä. Vasta seuraavan päivän illalla alkoi mieleni muuttua vähän valoisammaksi, sillä minä sanoin itselleni: ei on ei! Eniten auttoi kuitenkin minua tämän kovan kolauksen kestämisessä se seikka, että päässäni pyörivät "salonki" ja "juutalaiseni". Olin vakuutettu, että tämä maalaukseni oli hyvä, vaikka Swiatecki ennusteli, että se jo "salongin" eteisestä heitetään ulos.

Minä aloin maalata sitä noin vuosi sitten seuraavalla tavalla:

Eräänä iltana kulkiessani pitkin Weichselin rantaa näen särkyneen omenajaalan joessa. Katupojat onkivat omenoita vedestä, mutta rannalla istuu vahingon kohtaama juutalaisperhe niin masennuksissa, ettei kukaan edes valita. He vääntävät vain ääneti käsiään ja tuijottavat veteen kuin kuvapatsaat. Siinä istuu vanha juutalainen, patriarkka – itse kurjuus, vanha juutalaiseukko, nuori juutalaispoika, joka on suurikasvuinen kuin makkabealainen, nuori juutalaistyttö, jonka iho on tosin pisamainen, mutta nenän ja suun piirteet ihmeen luonteenomaiset, ja vielä kaksi juutalaislasta.

Ilta kuluu. Joki kimaltelee kuparinhohteisena; se on kerrassaan ihmeen kaunista. Puut Saksilaisella saarella ovat täydessä valaistuksessa, etäämpänä väljää vettä ja sellaisia värejä, punaista, ultramariinia, teräksensinistä ja sitten taas purppuraa ja violettiä! Ilmaperspektiivi – suurenmoinen! Väri- ja valovahduukset ovat niin sanomattoman ihmeellisiä, että sielu autuuttaan vahahtelee. Ympärillä on hiljaista, valoisaa, rauhallista. Yli kaiken lepää itkettävä alakuloisuus – ja tämä surumielinen ryhmä, joka istuu niin, kuin olisi se aina istunut mallina taiteilijan työhuoneessa...

Yhtäkkiä välähti mielessäni... tuossa minun tauluni!

Minulla oli värilaatikko mukana, sillä ilman sitä en mene kävelemään, ja aloin heti tehdä luonnosta sanottuani sitä ennen vielä juutalaisille:

– Istukaa noin liikkumatta siksi, kun aurinko on laskenut! Ruplan maksan jokaiselle!

Juutalaiseni ymmärsivät heti mistä oli kysymys ja istuivat kuin maahan kiinni kasvaneet. Minä valmistan luonnosta valmistamistani. Katupojat ovat kömpineet vedestä ylös ja ilkkuvat takanani:

– Maalari, maalari! Minkä varastaa, sanoo hän omakseen!

Mutta minä vastaan heille samalla tavalla ja saan heidät siihen määrin puolelleni, että he herkeävät viskelemästä juutalaisia kalikoilla ja häiritsemästä työtäni. Odottamatta muuttuu ryhmäni iloisemmaksi.

– Juutalaiset! – huudan minä, – teidän pitää surra!

Mutta juutalaiseukko vastaa:

– Suokaa anteeksi, herra maalari, mitä pitää meidän surra, kun herra on luvannut ruplan kullekin meistä? Surkoon se, joka ei mitään ansaitse!

Minun täytyy uhata heitä sillä, etten maksakaan.

Kaksi iltaa kului sitten luonnoksen valmistamiseen. Sen jälkeen istuivat he vielä kokonaista kaksi kuukautta mallina kotonani.

Sanokoon Swiatecki mitä hyvänsä, mutta maalaus on hyvä, sillä se ei ole lainkaan kylmä; siinä on totuutta ja luontoa. Pisamatkin nuoren juutalaistytön kasvoilla olen maalannut. Heidän kasvonsa olisivat voineet olla kauniimmat, mutta todellisempia ja luonteenomaisempia ne eivät olisi voineet olla.

Niin hartaasti minä ajattelin maalaustani, että melkein olin unohtanut menettäneeni Kazian. Ja kun Swiatecki muistutti minulle hänestä, tuntui siltä, kuin se olisi tapahtunut jo aikoja sitten.

Sillä välin oli Swiatecki saanut vedetyksi toisen saappaan jalkaansa ja minä aloin laittaa samovaria kiehumaan.

Sisään astui aamiaista tuoden vanha Antoniowa, jota Swiatecki jo vuoden ajan oli kehottanut menemään hirteen. Ja me istuuduimme teetä juomaan.

– Miksi olet tänään niin iloinen? – kysyy Swiatecki minulta kiivaasti.

– En tiedä itsekään, mutta sen saat nähdä, että meille tapahtuu jotakin tavatonta.

Samassa kuulemme, kuinka työhuoneeseemme johtavissa portaissa narisee.

– Isäntä tulee! Siinä on se sinun tavattomasi! virkkaa Swiatecki.

Sen sanottuaan hän hotaisee teen niin kuumana, että kyyneleitä nousee silmiin, karkaa pystyyn ja piiloutuu seinällä riippuvain vaatteiden taa, josta huutaa hilliten ääntään:

– Hyvä veli, sinusta hän kovasti pitää, juttele sinä hänen kanssaan!..

– Mutta sinua hän koettaa lähennellä! – vastaan minä rientäen myöskin vaatteiden taa. – Sinä voit neuvotella hänen kanssaan.

Ovi avautuu ja kuka astuukaan sisään? Ei isäntä, vaan ovenvartia siitä talosta, jossa Suslowskit asuvat.

Me riennämme piilopaikastamme esiin.

– Tuon kirjeen herralle, – sanoo ovenvartia.

Minä otan kirjeen... Pyhä Hermes! Se on Kazialta! Avaan kuoren ja luen:

'Olen varma siitä, että vanhempani suovat meille anteeksi.

Tulkaa heti, huolimatta siitä, että on näin varhaista.

Palasimme juuri terveyslähteeltä puistosta.

K.'

En todellakaan tiedä, mitä hänen vanhemmillaan on minulle anteeksi annettavaa, mutta nyt ei ole aikaa sitä ajatella. Sitäpaitsi pääni pyörii hämmästyksestä...

Sitten minä ojennan kirjeen Swiateckille ja sanon ovenvartialle:

– Hyvä ystäväni, sano neidille, että tulen heti paikalla!.. Odotappas... Minulla ei satu olemaan pientä rahaa, mutta tuossa on kolmen ruplan seteli (viimeinen!), vaihda se, ota rupla vaivoistasi ja anna loput minulle takaisin.

Sivumennen sanoen, se lurjus ei ole senjälkeen näyttäytynyt, kun pisti nuo kolme ruplaa taskuunsa. Se roisto tiesi vallan hyvin, etten minä nostaisi siitä hälinää Suslowskien talossa, ja käytti mitä hävyttömimmällä tavalla asemaani hyväkseen. Mutta silloin minä en edes huomannut sitä.

– No mitäs sanot nyt? – kysyn Swiateckilta.

– En mitään! Jokainen vasikka löytää teurastajansa.

Minä pukeuduin kaikella kiireellä enkä sentähden keksinyt sopivaa haukkumasanaa vastaukseksi Swiateckille.

II

Neljännestuntia myöhemmin minä soitan Suslowskin ovikelloa.

Kazia itse avaa minulle oven. Hän on viehättävä... Hänessä on vielä unen lämpöä ja aamun raikkautta, jota hän on puistosta tuonut mukanaan vaaleansinisen karttuunipukunsa poimuissa. Hattu, jonka hän on ottanut päästään, on hiukan hajottanut hänen tukkaansa. Hänen kasvonsa hymyilevät, silmänsä hymyilevät, kosteat huulensa hymyilevät... Mikä ihana kevätaamu! Minä tartun hänen käteensä ja alan peittää sitä suuteloilla aina kyynänpäähän saakka. Mutta hän kumartuu puoleeni ja kuiskaa minulle:

– No kuka osaa rakastaa paremmin?

Sitten vie hän minut kädestä taluttaen vanhempainsa luo. Vanha Suslowski näyttää roomalaiselta, joka uhraa ainoan tyttärensä pro patria; äidin silmistä vierii kyyneleitä kahviin; he istuvat nimittäin paraikaa aamiaispöydässä. Mutta meidät nähdessään he nousevat seisomaan ja isä Suslowski lausuu:

– Järki ja velvollisuus käskevät minua oikeastaan sanomaan "ei", mutta isällisellä sydämellä on myöskin vaatimuksensa. Jos se on heikkoutta, niin tuomitkoon Jumala minut siitä!

Samalla hän kohottaa katseensa taivasta kohti merkiksi, että on valmis vastaamaan sanoistaan ja teostaan, jos taivaallinen tuomioistuin heti tahtois merkitä asian pöytäkirjaan. En ole eläissäni nähnyt mitään roomalaisempaa, lukuun ottamatta salamimakkaraita ja makaronia, joita Corsossa tarjotaan kaupaksi. Hetki on niin juhlallinen, että virtahepo saattaisi sulaa liikutuksesta. Juhlallisuutta ylentää vielä rouva Suslowska, joka ojentaa kätensä ja lausuu itkunsekaisella äänellä:

– Lapseni! Jos teitä joskus kohtaa onnettomuus elämässä, niin paetkaa tänne, tänne!

Näin sanoen hän osottaa rintaansa.

Vielä mitä! Typerä olisin, jos sinne paeta tahtoisin!.. Mutta tarjoisipa Kazia minulle sellaisen pakopaikan, niin se olisi toista! Kaikissa tapauksissa Kazian vanhempain hyväsydämyisyys on hämmästyttänyt minua, ja sydämeni on täynnä kiitollisuutta.

Sulasta liikutuksesta minä juon niin monta kuppia kahvia, että Suslowski alkaa rauhattomasti silmäillä kahvikeitintä ja kerma-astiaa. Kazia kaataa minulle yhä lisää, ja minä koetan sillä välin koskettaa hänen pientä jalkaansa pöydän alla. Mutta hän vetää aina jalkansa pois, ravistaa muitten huomaamatta päätään ja hymyilee niin veitikkamaisesti, etten käsitä, kuinka voin pysyä nahoissani.

Minä viivyn vielä noin puolitoista tuntia, mutta vihdoinkin täytyy minun lähteä, sillä kotonani odottaa minua Bobus, joka piirtää minun johdollani ja jättää joka kerta minulle vaakunaisen käyntikorttinsa, jonka minä muuten usein kadotan. Kazia ja hänen äitinsä saattavat minua eteiseen, mikä minua harmittaa, koska toivoin, että Kazia yksin tulisi saattamaan minua. Millaiset huulet sillä tytöllä onkaan!..

Kotimatkan kulkee puiston kautta. Joukko ihmisiä palaa lähteeltä. Minä huomaan, että ihmiset pysähtyvät nähdessään minut. Kuulen heidän ympärilläni kuiskaavan: "Magorski! Magorski! Se on hän..." Neitoset, joiden vartaloiden ihanat muodot näkyvät kaikenvärisissä kesäpuvuissa, katsovat minuun ikäänkuin tahtoisivat sanoa: "Tule vaan, kyllä me olemme valmiina!" Hitto vieköön, olenko minä tullut niin kuuluisaksi, vai mitä se on? En käsitä siitä mitään!

Kuljen eteenpäin – sama juttu!..

Eteisessä, portaissa minä töytään isäntääni vastaan kuin laiva karille.

Oh, vuokramaksu!

Samalla lähestyy isäntä minua sanoen:

– Hyvä herra, vaikka toisinaan olenkin vaivannut teitä, niin uskokaa toki, että minä suuresti teitä... Sallikaa minun ilman muuta...

Ja hän kiertää käsivartensa kaulaani ja syleilee minua. Swiatecki on kaikesta päättäen kertonut hänelle, että minä nain, ja hän toivoo, että minä tästä lähtien tulen maksamaan vuokrani säännöllisesti. Toivokoon vaan!..

Minä ryntään portaita ylös. Ylhäältä kuuluu hirveätä melua. Syöksyn sisään. Työhuone on hämärä tupakan savusta. Siellä on Julek Rzyński, Wach Poterkiewicz, Franek Cepkowski, vanha Sludecki, Karminski, Wojtek Michalak, jotka kaikki huvittelevat itseään vetämällä ja sysimällä siroa Bobusta ympäri huonetta. Mutta nähdessään minut he jättivät heti Bobuksen keskelle lattiaa ja päästävät hurjan huudon:

– Onnittelemme! onnittelemme! onnittelemme!..

– Heittäkäämme hänet ilmaan!

Samassa silmänräpäyksessä nostavat he minut käsilleen ja useamman kerran korkealle ylös ulvoen kuin mölyapinat.

Vihdoin minä seison jaloillani, kiitän heitä parhaani mukaan ja lupaan kutsua heidät kaikki häihini, ennen kaikkea Swiateckin, jonka valitsen morsiuspojaksi... Mutta Swiatecki kohottaa kätensä ja sanoo:

– Tuo nauta luulee, että me onnittelemme häntä hänen kihlauksensa johdosta.

– Minkä johdosta sitten?

– Mitä? Etkö tiedä sitten? – kysyvät useat.

– En tiedä mistään!.. Mitä pirua te minusta tahdotte oikein?

– Antakaa hänelle "Leijan" aamunumero! – huutaa Wach Poterkiewicz.

He antavat minulle "Leijan" aamunumeron ja huutavat toinen toistaan kovemmin:

– Katso sähkösanomista!

Minä katson sähkösanomia ja luen tämän:

"'Leijan' erikoissähkösanoma: Magorskin maalaus 'Juutalaisia Babylonin virtojen varrella' sai tämänvuotisessa 'salongissa' suuren kultamitalin. Arvostelijat eivät löydä kylliksi sanoja ylistääkseen tekijän nerokkuutta. Albert Wolff nimittää taulua ilmestykseksi. Paroni Hirsch tarjoo siitä 15,000 frangia."

Minä pyörryn! Auttakaa! Järkeni seisoo enkä saa sanaa suustani. Tiesin kyllä, että maalaus oli onnistunut, mutta moista menestystä en ollut edes uneksinutkaan...

"Leijan" numero putoo käsistäni.

He ottavat sen ylös ja lukevat vielä viimeisistä tiedoista seuraavat selitykset sähkösanomaan:

1. Olemme tekijän omasta suusta kuulleet, että hän aikoo asettaa maalauksensa näytteille meidän kauniissa pääkaupungissamme.

2. Tšekäläisen taideyhdistyksen varapresidentin tekemään kysymykseen, aikooko tekijä asettaa mestarillisen teoksensa näytteille Varsovassa, vastasi tekijä: "Toivon, ettei taulua Parisissa osteta, jotta voisin asettaa sen näytteille Varsovassa!" Hartain toivomuksemme on, että meidän jälkeläisemme vielä saavat lukea nämä hänen sanansa mestarin hautapatsaasta – kuitenkin, suokoon sen Jumala, mahdollisimman myöhään.

3. Taiteilijamme äiti on mielenliikutuksesta vaarallisesti sairastunut lukiessaan sähkösanomaa Parisista.

4. Tätä numeroa painoon pantaessa saamme kuulla, että taiteilijan äiti on paranemaan päin.

5. Taiteilijamestarimme on saanut Euroopan kaikista suurkaupungeista kutsun asettaa taulunsa näytteille.

Näiden suunnattomien valheiden vaikutuksesta minä alan vähitellen toipua. Ostrzyński, "Leijan" toimittaja ja Kazian entinen kosija, on varmaan joutunut mielenhäiriöön, sillä liiottelu menee yli kaikkien rajojen.

Luonnollisesti minä asetan maalaukseni ensiksi näytteille Varsovassa, mutta en ole siitä kenellekään mitään virkkanut, eikä taideyhdistyksen varapresidentti ole minulta mitään kysynyt enkä

minä hänelle mitään vastannut, ja päälle päätteeksi on äitini kuollut jo yhdeksän vuotta sitten; en ole myöskään mistään saanut kutsua asettaa maalaustani näytteille.

Mikä pahempi: samassa silmänräpäyksessä juolahtaa mieleeni ajatus, että jos tuo sähkösanoma on yhtä oikea kuin nuo viisi lisäystä, niin siinä sen lorun loppu... Ostrzynski, joka puoli vuotta sitten sai rukkaset Kazialta, vaikka tytön vanhemmat olivatkin kosijan puolella, saattaa pitää minua narrinaan. Mutta siinä tapauksessa hän saa sen "maksaa päällään tai jollakin muulla sellaisella", niinkuin erään oopperan libretossa sanotaan!

Toverini rauhottavat minua sillä, että jos Ostrzynski onkin tekaissut nuo viisi lisäystä, niin on sähkösanoma varmaan oikea.

Silloin tulee Stach Klosowicz tuoden "Päiväntasaajan" aamunumeron. Sähkösanoma on myöskin "Päiväntasaajassa". Minä hengitän jälleen. Taas alkavat onnittelut.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.